

ERINEVATE ELUVÕIMALUSTE LAVA

PILK KORRAKS OMA NINAST KAUGEMALE! Tallinna äärel, Haabersti linnaosas paikneb Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus. Keskus õpetab ja toetab tööelisi erivajadustega inimesi, et aidata neil leida võimetekohane töö ning iseseisvam elu. Seda on tehtud 28 aastat. Keskuse direktor **Kert Valdaru** soovib suunata lugeja pilku tavapärasest pisut teises suunas. Jah, meie seas elavad erivajadustega inimesed! Päriselt ka! Astangu keskuses on pika aja jooksul välja töötatud Eestis ainulaadne kutserehabilitatsiooni meetod, mis ühendab kutseõppe, töö- ja sotsiaalrehabilitatsiooni, põimides nii omavahel haridus- ja sotsiaalvaldkonnad. Ehk siis: Kert tutvustab koos kolleegide, keskuseosaliste, õpilaste ja vaatlejatega Astangu inimesi ja nende kõigi poolt toimetatavat maja. Tore, kui alljärgnev lugu sattub mõne sellise tüübi kätte, kes jõusaali siirdudes oma käula rahuliku südamega invaliidikohale pargib. Moodsas keeles: ühiskondlik primifutu ei ole okei. Fotod **Mark Raidpere** ja **Rebeca Parbus**.

MAAL: KOOS LOOMISE RÕÕM. Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse strateegiapäeval 2. jaanuaril 2023 valmis maal: "Koos loomise rõõm". Töötajad said valida värvid ja iga pintsli-tõmbega jäädvustada oma emotsioon seoses Astangu maja või laiemalt ühiskonnas toimuvaga. Loodud maal on mõtete kogumise aken, millelt peegeldub rõõm, hoolivus, koostöö, ligimese armastus. Maalist võib leida lugusid üksteisele toetuvatest ja oma tööd armastavatest inimestest ning erilistest noortest, kes selga sirgu lüües lähevad oma valitud teed kindlamini edasi. Hoolikal vaatamisel tuleb peidust välja veel hulga teisi lugusid, peegeldus on iga vaataja silmades.

Kutserehabilitatsioon ei ole päris igapäevane teema, aga meil pole mingit mõtet seda mitte lahti seletada. Ühiskond koosneb inimestest, ka neist, kes on füüsiliste, psühholoogiliste, kognitiivsete, emotsionaalsete ja terviseprobleemidega. Neile õpetatakse uusi ameti- ja igapäevaoskusi. Igale õppijale luuakse tema vajadusest lähtuvalt ümber toetav võrgustik

õpetajatest ja tugispetsialistidest (näiteks rühmajuhendaja, sotsiaaltöötaja, tööhõivespetsialistist psühholoog, tegevusteraapeut, eripedagoog, füsioterapeut).

Koos õppijaga lõhutakse tõkkes, mis takistavad töö saamist, töö säilitamist, tööle naasmist või võimetekohast rakendumist. Kogutud teadmist ei hoia keskus endale. Meie vastutus on jagada teadmist teistele kutsekoolidele, haridus- ja rehabilitatsiooniasutustele. Kõik selleks, et rohkem erivajadusega inimesed üle Eesti saaksid sarnast tuge kui Astangu keskus suudab

kohapeal pakkuda.

Igal aastal alustab keskuses õpiteed ligi 120 õppijat. Õppida on võimalik kolmel õppesuunal ja kümnel erineval õppekaval. Õppekavade koostamisel oleme rõhku pannud elulisusele, praktilisusele ja paindlikkusele. Lähtume iga õppija individuaalsest võimekusest ja vajadusest. Kõigi õppijatega lepatakse kohe alguses kokku eesmärgid, mille poole elus püüelda ning asutakse ühiselt teele.

Sotsiaalset toimetulekut toetav õppe-suund on õppijatele, kes veel otsivad õiget

teeotsa. Aasta jooksul täiendatakse end siin igapäevaeluks ja tööks vajalike oskustega kohanemis- ja kutsevalikukursustel. Kursuse lõpetamisel saab õppija juba järgmisel õppeaastal valida endale seatud eesmärgi täitmiseks sobiva eriala. Kutsehariduses Eestis esmakordselt avasime käimasoleval õppeaastal aastase keelekümbluse kohanemiskursuse Edgar muu emakeelega inimestele. Poole aastaga on märgatavalt tõusnud õppijate eesti keele tase. Koguni selliselt, et mitmed õppijad on valmis järgmisel aastal asuma õppima meie teistel kursustel. Juba

on täitumas ka keelekümblyse kohanemiskursus järgmiseks õppeaastaks. Kursuse populaarsus teeb meile suurt heameelt.

✘ Toitlustuse ja kaubanduse õppesuunal saavad õppida need, kellele meeldib toitlustusettevõttes toimetada köögis abikokana või siis ahju ääres pagar-kondiitri abina saia-kesi, kringleid või kooke küpsetada. Monitoorime pidevalt tööturul toimuvat, selleks, et meie õppekavad vastaksid turu nõudmistele. Nii avasime õppesuunas sel õppeaastal kaubanduse abitöötaja eriala. Meil on väga hea koostöö Selveri ja Maximaga, kus meie õppijad saavad praktilist töökogemust. Oleme suutnud luua usaldusliku töösuhte väga paljude ettevõtetega, kes on valmis alati meie õppijaid praktikale võtma.

✘ Tehnoloogia õppesuund keskendub puidutehnoloogiale ja IT-süsteemidele. Siin

on võimalik omandada teadmisi ja oskusi puiduettevõtte abitöölise või juba rohkem edasijõudnuna puidutöötaja erialal. Kõige pikem kursus on IT-süsteemide noorempetsialisti eriala kestusega kolm aastat, mille raames on õppijal võimalik lisaks erialale omandada ka keskharidus. Paneme suurt rõhku õppijate digipädevuse tõstmisele. Oleme võtnud sihiks viia digipädevust kõikidesse õppekavadesse.

✘ Meie missioon – mõjutada inimest ise-seisvama elu poole – ei piirdu täiendus- ja kutseõppega. 2007. aastast alates olme pakkunud kaitstud tööteenust puuduva töövõimega erivajadusega inimestele, kes suudavad ja tahavad teha tööd, kuid ei ole veel valmis või suutelised tegema seda tavatingimustes.

Praegu käib meie juures kaitstud töö 28 inimest. Pakume neile võimalust teha puidutööd, käsitööd või pakendamisega

seotud lihttöid. Enamiku toodangust teeme koostööpartneritele allhanke korras. Aga osa toodangut ka kõigile müügiks. Meie tehtud käsitööasju on võimalik osta meie e-poest. Turvalises keskkonnas koos juhendajatega töötamine on erivajadusega inimestele osutunud väga oluliseks. Meie mõjuanalüüsid näitavad, et kaitstud töö aitab kaasa sotsiaalsusele, hoiab ja parandab tervist, motiveerib kodust välja tulema ning annab inimese igapäevale sisu. Loodame, et riik jätkab ka tulevikus kaitstud töö kui teenuse rahastamist.

✘ Me ei ole kitsid. Me soovime pika aja jooksul omandatud teadmisi jagada teistega. Meie visioon näeb ette kutserehabilitatsiooni põhimõtte viimist Eesti kutsekoolidesse. Et hiljemalt aastaks 2034 saaks tänasest 10 korda rohkem ehk 1000 haridusliku erivajadusega noort kutserehabilitatsiooni alast tuge kutsekoolis. Selleks me õpime

ise ja hangime teadmisi ka rahvusvahelist koostööst. Samuti nõustame ja koolitame kutsekoole.

Oleme käivitanud üle-eestilise algatuse luua erivajadusega inimeste vajadustest lähtuvalt sobilik teenus tööoskuste õppimiseks kutseõppeasutustes.

Kui me teeme kutsehariduses kõik koostööd ühtse eesmärgi nimel, õnnestub meil ka rohkematele erivajadustega inimestele pakkuda tema võimetele ja sihtidele paremat haridust, tööd ja suuremat iseseisvust.

✘ Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus jätkab tööd, leidmaks erivajadusega inimesele elus just seda kohta, kus ta tunneks end väärtusliku ühiskonnaliikmena ning saaks tunda vabadust olla tema ise. Edu saavutamiseks hoiame koostööd pühendunud töötajate, sihikindlate õppijate, toetavate lähedaste ja koostööpartneritega. Ainult üheskoos saame luua paremat elu!

VÄIKESED SUURED LOOD

✘ Tartus elav isa tõi oma intellektipuu- dega lapse keskusesse õppima ja kui talle öeldi, et laps peab Tartust Tallinnasse ise ühistranspordiga käima hakkama ning hiljem ka tööle minema, pidas ta seda võimatuks ülesandeks ja Astangu töötajaid julgaks. Siiski andis ta lapsele võimaluse, laps õppis ise ühistranspordiga liikuma, lõpetas keskuse edukalt ja sai pärast lõpetamist töö osalise tööajaga. Kui isa oma lugu jagab, on tema hääles suur tänutunne.

✘ Vene emakeelega noormehe suurim unistus oli tulla Astangule õppima, kuid ta sai eitava vastuse, sest eesti keele oskus ei olnud piisav õppetöös osalemiseks. Ta oli paar aastat kogukonnaelamise teenusel, kus sai elada eestikeelses keskkonnas, õppis paari aastaga keele ära ja tuli Astangule tagasi. Tema unistus täitus, mis innustas Astangu keskust avama 2022. aastal keelekümblyse kohanemiskursuse Edgar – kandes selle noormehe nime.

✘ Päev enne keskkooli lõpuklassi mine- mist sattus noormees õnnetusse, mis aheldas ta ratastooli külge. Tal kujunes väljas ärevushäire ning ta kartis kodust välja tulla, sest tundis ennast abituna ja ei teadnud, kas üksi jäädes saab hakkama. Siiski tuli midagi oma eluga peale hakata, ta tuli Astangu keskusesse arvutiteeninduse erialale õppima ja hakkas elama õpilaskodus, kus üks pidi kogu aeg veidi avatud olema, et oleks n-ö pääsetee. Ärevus hakkas tasapisi taanduma, kui noormees sai aru, et ta viibib toetavas keskkonnas ja inimesed on sõbralikud. Täna on noormees täiskasvanuikka jõudnud, lõpetanud kutsepedagoogika eriala ja juba üle kümne aasta töötab Astangu keskusel IT-õpetajana, ta on loonud pere ja on kogemusrõõustaja.

✘ Keskusesse tuli õppima noormees, kes jäi pärast peaaugtraumat autojuhilubadest ilma, kuid unistus oli sõita suure autoga. Tööhõivespetsialistide toel sai ta praktikale Ragn-Selli prügiauto juhi abiliseks. Noormees elas teises Eestis otsas, kus ettevõttel polnud töökohta pakkuda, aga kuna ettevõtte oli praktikandiga niivõrd rahul, leiti talle töökoht konkureerivas ettevõttes. Noormees saab teha oma unistuste tööd ja on väga õnnelik.

HOOLIVUSE KASVUST

Astangu Keskusesse asusin ma tööle 1997. aastal ning töötasin seal väikeste pausidega pisut üle 20 aasta. Vaatamata sellele, et vahepeal sai minust Muraste kooli õpetaja ning seejärel koolijuht, olen Astangu keskuse tegemistel ikka silma peal hoidnud. Arvan, et juba fakt ühe töötaja 20-aastasest seotusest Astanguga kõneleb ühteist keskuse mõjust. Üle 10-aastase staažiga töötajaid Astangu keskusel on muuseas koguni 38.

✘ Kui ma mõtlen tagasi 1997. aastale, kui Astangu keskusesse tööle asusin, siis oli kõik veel üsna algusjärgus. Praegusest neljast osast koosnevast hoonest oli valmis vaid üks ning seda nimetati Astangu toimetulekukeskuseks. 2001. aastal avasime õppetöökodade korpuse, 2002. aastal õpilaskodu ja söökla ning 2004. aastal valmis praegune D-korpus, kus on töökabinetid, spordisaal ja ujula.

Aastate jooksul pole kasvanud mitte ainult füüsilise keskkond, vaid ka tegevuste sisu. Olen kindel, et hoolivust on Astangu keskusel alati olnud, sest siin töötavad suurepäraseid inimesi. Kuid mul on üsna põnev meenutada, millist sõnavara me kasutasime keskuse

töö algusaastatel ning milline on see nüüd. Sõnad, mida kasutame, väljendavad ju ka meie mõtteviisi – sõnadel on üsna suur jõud.

Kui me vaatame tagasi üheksakümnendate aastate lõppu, siis me rääkisime Astangu toimetulekukeskusest kui üleriigilisest puuetega inimeste probleemidega tegelevast asutusest. Meil olid eluabiosakond ja eluabikorter. Puuetega õppurid said õppida toimetulekurühmas, ettevalmistusrühmades või osaleda kutseõppes.

Astangult sai sotsiaalset, ametialast ja meditsiinilist rehabilitatsiooni. Aga juba tol ajal räägiti ja tehti tööd ka järgmistes valdkondades: üleriigilised arendustegevused, koolitused, rehabilitatsioonija õppemetoodika väljatöötamine ning kutsesobivuse hindamine.

Kuigi lähenemine oli tänasest kindlasti teenusekeskem – keskuse tolaeagseid õppurid said kasutada väljatöötatud teenuspakette ning sihtrühmad olid piiratud –, siis tööd tehti südamega ning pidevat õppimist ja arengut väärtustades.

✘ Mulle tundub, et kusagil 2000. aastate esimeses pooles hakati Astangu keskusel üha enam

rääkima jõustamisest, mis tähendas suurema, aga siiski võimete kohase vastutuse andmist siinsele õppijale koos info, valikuvõimaluste ja otsustusõigusega.

Kesksele kohale tõusis inimese elukvaliteedi mõiste. Koos selgitati välja inimese unistused ja soovid, seati eesmärgid ning pandi paika tegevuskava, kuidas seda kõike saavutada.

Võrreldes algusaastatega, on tunduvalt laienenud keskuse koostöövõrgustik. Võimalused on muutunud palju laiahaardelisemaks. Inimese eesmärkide saavutamisele saavad kaasa aidata nii keskuse töötajad kui ka partnerid väljastpoolt keskust, kellega lähtuvalt inimese eesmärkidest ja vajadustest ühine koostöövõrgustik luuakse.

Märkamist on rohkem, mõistmist on rohkem, tegutsemist ja koostööd on rohkem ning sellest saavad osa rohkemad inimesed. Keskmiselt on iga inimese tähe- dusrikas elu, tema võimete kohane panus tööelus, iseseisvus igapäevaelus, sotsiaalne kaasatus, füüsiline ja vaimne heaolu.

✘ Kuidas selline muutus sünnib? Eks ikka nii nagu muutused ikka, mõistes sidusust ja mõju lahtirullumist

doominoefektina. Täna Astangu keskuse juures väärib kindlasti märkimist just mõju laienemise pool. Keskuse strateegiaseminaridel on üheks keskseks teemaks see, kuidas üha rohkem inimesi kutserehabilitatsiooni teenusest osa võiksid saada. Märksõnadeks on siinkohal olnud spetsialistide täienduskoolitused, võrgustiku-seminarid, teenuste kirjeldamine ja katsetamine teistes asutustes – olgu nendeks siis kutseõppeasutused või rehabilitatsiooniteenuse pakkujad.

✘ Aga nüüd korraaks veel tagasi selle hoolivuse kasvu juurde. Ma arvan, et hoolivuse kasvu kuldvõtmeks on tähelepanu pööramine pidevale arengule, et saada ise inimesena, meeskonnana, organisatsioonina parimaks versiooniks iseendast. Siis on võimalik ka neile, kelle pärast me seda kõike teeme, parimat pakkuda.

Jätkugu meil kõigil tarkust ja tahtmist näha eelkõige iseend muutuste elluviijana ning oskusi teha koostööd inimestega enda ümber.

Liina Teesalu, Muraste kooli juht ja endine Astangu KRK direktori asetäitja

ALGATUSED, MIS ON TÖÖS

Oleme üle minemas eestikeelsele õppele. Õhus on olnud küsimus, mis saab selle ülemineku valguses muukeelsetest erivajadustega noortest, kelle senine keeleõppe kogemus on olnud minimaalne. Astangu KRK märkas seda vajadust juba paar aastat tagasi, kui keskusesse suurenes muukeelsete noorte vanemate kõnede hulk, kes uurisid Astangul õppimise võimaluste kohta. Viimase inspiratsioonimüksi keelekõnne kursuse loomise suunas andis aga üks sihikindel keskuse õppija **Edgar**.

Edgari suurim soov oli Astangule õppima tulla, aga vähese eesti keele oskuse tõttu jäi tema unistus esialgu täitumata. Esimesest katsest sai Edgar aga hea soovitus - asuda elama Tugiliisu Tugikeskusesse, mis lisaks tugiteenustele pakkus Edgarile ka eestikeelset keelekeskkonda. Nii juhtuski, et paar aastat eestikeelses keskkonnas elamist edendas Edgari keeleoskust nii palju, et teisel katsel sai Edgar asuda Astangule õppima.

Praegu õpib Astangul seitse muu emakeelega noort, kelle

õpe toimub ainult eesti keeles ning kes õpivad keelt praktiliste tegevuste kaudu. Keelekõnneprogrammi üheks peamiseks eeliseks on võimalus suhelda sihtkeelt emakeelena kõnelejatega. See võimaldab kogeda keelt kontekstis ja õppida keele nüansse, mida traditsioonilise keeleõppe kaudu on raske õppida.

Selleks, et omada võrdseid õppimise ja töötamise võimalusi, on oluline, et kõikidele noortele võimaldatakse uue keele õppimist.

Mis veel olulisem, õppimistingimused peavad olema kohandatud noorte eripärasid ning võimekust silmas pidades, et õppimisest tekiks positiivne kogemus.

Edgar on oma õpiteekonna Astangul lõpetanud ning asunud tööle keskuses tegutseva kaitstud töö töötuppa. "Mulle Astangul väga meeldib ja töötaja on siin hästi sõbralikud," on Edgar eluga rahul.

Kai Raku,

Keeleõpe haridusliku erivajadusega teise emakeelega noortele. Astangu KRK keelekõnneprojekti projektijuht

SELLES MAJAS TEEVAD TÜÜ- BID ASJU SÜDAMEGA

Pea tunnistama, et viimase kahekümne aasta jooksul on minu kokkupuuted erivajadustega noortega olnud peamiselt seoses Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskusega. Mõõdunud sajandi lõpus olin aga tänu oma tööle Eesti Punases Ristis tutvunud mitmete rehabilitatsioonivaldkonna asutustega Euroopas, käinud suvelaagrites kasvatajaks ja korraldanud isegi mõne taolise - siis nimetati neid kontaktlaagriteks. Eestis puudus üheksakümnendate keskel erivajadustega noori toetav süsteem ja isegi ülikoolis räägiti sellest ühiskonnagrupist kui millestki salapärasest ja uudsest - puudus kogemus ning käidi välismaal uurimas ja avastamas.

Neli aastat tagasi sattusin ma aga esmakordselt Astangule ja minu äratundmisrõõm oli suur. Ühe katuse alla olid koondatud kolm eraldiseisvat valdkonda - kutserehabilitatsioon, tööalane ja tööalane rehabilitatsioon. Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus ei ole lihtsalt koolimaja, vaid korraldab läbimõeldud ja käivitatud süsteem, kus ollakse abiks ja toeks nii õppijatele kui ka koostööpartneritele - tööandjatele, kes ameti selgeks õppinud noored oma tiiva alla võtavad ja neile tööd pakuvad.

Oleme ausad, ilma heade koostööpartneriteta võiks jääda eesmärk saavutamata - oskused on olemas, aga mis saab edasi?

Aidates talletada keskuse ajalugu filmilindile, sain aru, kui oluline asutus - ilma suurema tähelepannuta - Tallinna serval tegutseb. Tsiteerides keskust tutvustavas filmis öeldut: "... oleme kaasteeliseks ja suunanäitajaks töörealistele erivajadusega inimestele liikumisel iseseisvama elu poole." Usun, et just selline inimene tunneb, et on täisväärtuslik ühiskonna liige ning seetõttu on Astangul tehtav töö eriti oluline.

Olen selles majas ringi liikudes ja inimestega kohtudes tundnud igal sammul, et siin tehakse oma tööd südamega - õpetajad, õpilased ja need, kes igapäevaselt selle maja tööd korraldavad ja juhivad. Tundub, et nende soojad südamed tuksuvad samas rütmis ning kõik tunnevad siin ennast olulise ja vajalikuna. Loodan, et teotahet ja õpihimu jätkub Astangul veel pikkadeks aastateks ning üheskoos viiakse ellu oma missiooni: mõjutada inimest iseseisvama elu suunas.

Indrek Dittmann,

raadioajakirjanik, ettevõtja, kauaaegne Augustibliusi korraldaja

Kutserehabilitatsiooni teenuse arendamine kutsekoolide toetamiseks

Astangu keskuses alustati 2021. aasta alguses projektipõhiselt kutserehabilitatsiooni teenuse arendamisega, et paremini toetada kutsekooli. Projekti eesmärgiks on luua erivajadustega inimeste vajadustest lähtuvalt sobilik teenus tööoskuste õppimiseks üle Eesti kutseõppeasutuste jaoks.

Kutsekoolide jaoks sobilikku teenuse väljarendamiseks kirjeldasime 2021. aastal Astangu keskuses pakutava kutserehabilitatsiooni protsessi teenuse disaini meetodikat, muutes selle kutsekoolidele sobilikuks. Alates käesolevast õppeaastast katsetame, kuidas see lähenemine päriselt koolikeskkonnas toimib. Selleks on iga osalev kutsekool välja valinud 1-2 õpperühma, milles püütakse õppijaid rohkem toetada ning rakendada neid lähememisi, mis Astangu keskuses on hästi toimunud.

Teenust katsetab seitse kutsekooli üle Eesti: Tallinna Teeninduskool, Kopli Ametikool, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Pärnu Kutsehariduskeskus, Tartu Rakenduslik Kolledž, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool ning Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus.

Katsetamise ajal oleme kogunud kutsekoolide kogemusi, takistusi toe pakkumisel, väljakutseid ja muid küsimusi, et suveks täiendada teenuse disaini kirjeldust ning saada kutsekoolide jaoks valmis sobilik tuge vajavate õppijate toetamise mudel.

Praeguseks on kutsekoolidega läbi arutatud vastuvõtuprotsessi, kooli ja erialade kohta info levitamise, varase märkamise ja toevajaduse tuvastamise, isikukeskse lähenemise ning natuke ka praktika korralduse ja töölesaamise toetamise teema. Lisaks oleme käsitlenud ka õpilaskodus õppija toetamise, võrgustikutöö ning andmekaitse temaatikat.

Juba eelmisel suvel õnnestus mõnel kutsekoolil sisse viia täiendusi vastuvõtuprotsessis. Näiteks viidi läbi põhjalikum õppija vestlus, tehti töökatseid või võeti kasutusele küsimustik, millega koguda õppijalt sisseastumisel rohkem taustainfot. Vastuvõtuankeet, milles soovivad koolid saada võimalikult palju infot õppija varasema haridustee ja toevajaduste kohta, on oluline infoallikas, et tulevast õppijast tunda õppida. Seeläbi on koolil võimalik paremini õppija (toe)vajadusteks valmis olla ja kool saab paremini hinnata ka õppija sobivust soovitud erialale õppima asumiseks.

Tartu Rakenduslik Kolledžis analüüsiti aasta lõpus vastuvõtu kogutud andmete ja õppetöös hakkamasaamise vahelisi seoseid: kui kool saab vastuvõtu õppija tausta kohta vajalikku infot, siis on võimalik kooliaasta alguses kohe ka õppijatele vajalikku tuge pakkuda, et võimalikud riskid maandada.

Keiu Talve, Kutserehabilitatsiooni teenuse disaini projekti projektijuht

MÕTESTATUD TÖÖ PUUDUVA TÖÖVÕIMEGA INIMESTELE

Alati leidub neid inimesi, kelle võimekus ei ole piisavalt suur, et hakata tööle mõnes ettevõttes tava- või kohandatud töökohal. On ka neid, kes vajavad sujuvat üleminekut õppest tööle. Üheks võimaluseks selliseid inimesi aidata on **kaitstud töö**.

Astangu keskuses on seda alati teadvustatud ja nii katsetati juba 2007. aastal esmakordselt töötubadega. Saadud kogemuse põhjal taotleti projekti raames Euroopa Liidu vahendeid

ning alates 2009. aasta teisest poolest on keskuses pakutud kaitstud töö teenust katkematu. Muutumud on teenuse rahastusviis, töötubade ja kliendikohtade arv, töö sisu ja juhendajad, ent läbiv on olnud põhimõte, et töötoa töötajad peavad saama teha mõtestatud tööd, looma väärtusi ja saama selle eest ka tasu. Keskus on alati püüdnud töötubades jälgendada tavatöökohti, kuid arvestada seejuures töötajate suutlikkust ning erivajadust.

Nii on meil nädalas vähem tööpäevi - viie asemel neli ning ka tööpäev on koos pausidega kaheksa asemel kuuetunnine. Muus osas on rütm sama. Keset päeva on lõuna ning enne ja pärast lõunat üks paus.

Praegu pakume teenust läbi Sotsiaalkindlustusameti Pikaajalise Kaitstud Töö teenuse kolmes eri valdkonnas kokku 28 inimesele:

✕ lihttöö - pakkimine, komplekteerimine, siltide klepimine;

✕ käsitöö - õmblemine, tikkimine ja viltimine, aga ka tootenäidiste valmistamine;

✕ puutöö - väiksemate puitesemete valmistamine väikeseerias - lõikelauad, pannilabidad, aga ka lastemööbel ja muud tooted.

oleme suutnud luua partnerite võrgu ning u 90% toodangust on kas allhange või tellimused. Omatoodangu müümiseks valmis 2022. aastal koostöös keskuse infotehnoloogia õppe-suunaga e-pood **www.headasjadastangult.ee**.

Samuti on meil väike müügisaal keskuses ning osaleme erinevatel laadadel, sealhulgas keskuse korraldatav Eriline Kingiturg detsembril alguses.

Margus Koolme, Kaitstud töö talituse juht

ÕPPIMIS- VÕIMALUSED

KOHANEMISKURSUSED JA KUTSEVALIK (1 aasta)

- ✕ Kutsevaliku õpe
- ✕ Toimetuleku õppekava alusel
- ✕ Keelekõnne kohanemiskursus Edgar muu emakeelega inimestele
- ✕ Omandatud peaaajakajustusega või neuroloogilise häirega inimestele

TÖÖPPEKURSUSED

- ✕ Kaubanduse abitöötaja, 1 aasta
- ✕ Pagar-kondiitri abi, 2 aastat
- ✕ Abikokk, 1 aasta
- ✕ Puiduettevõtte abitöölaine, 1 aasta
- ✕ Puidutöötaja, 2 aastat
- ✕ IT-süsteemide nooremetsialist, 3 aastat

2023/2024. õppeaasta avalduste vastuvõtt toimub kuni 2. juunini.